

3. Wojna Niemiec z ZSRR – notatka minimum

1. Wybuch wojny z ZSRR

a) przyczyny ideologiczne:

- zgodnie z „Mein Kampf” Hitler zakładał rozszerzenie III Rzeszy o ziemie zachodniej części ZSRR.
- ideologia nazizmu kładła nacisk na antykomunizm,

b) przyczyny ekonomiczne:

- Hitler potrzebował dostępu do surowców, a głównie do złóż ropy naftowej, które znajdowały się w ZSRR.

c) przygotowania do wojny

- stosunki między ZSRR, a III Rzeszą zaczęły się pogarszać od 1940 r.
- **plan ataku na ZSRR nosił kryptonim „Fall Barbarossa”**. Zakładał atak 15 maja. Atak trzeba było przesunąć na 22 czerwca 1941 r. ze względu na kampanię bałkańską (Grecja, Jugosławia). Plan zakładał jednoczesny atak na ZSRR w trzech kierunkach:
 - ✓ na Leningrad
 - ✓ na Smoleńsk i dalej na Moskwę
 - ✓ na Kijów

d) agresja na ZSRR – 22.06.1941 r.

- armia niemiecka zaatakowała realizując założenia Blietzkriegu. Niemieckie zagony pancerne bardzo szybko wcinały się w terytorium ZSRR. Niemieckie lotnictwo zniszczyło lotniska radz. i opanowało sytuację w powietrzu.
- Armia Czerwona była nieprzygotowana do wojny.
- na jesieni 1941 r. armia niemiecka:
 - ✓ na północy dotarła do Leningradu i rozpoczęła oblężenie tego miasta,
 - ✓ dotarła na przedpola Moskwy, pokonując prawie 1000 km
 - ✓ na południu zajęła Ukrainę z Kijowem, Krym i przystąpiła do oblężenia Sewastopola

2. Wielka Wojna Ojczyźniana

- Stalin był zaskoczony atakiem III Rzeszy. Wezwał Rosjan do walki o Ojczyznę.
- Oddziały niemieckie wtargnęły bardzo głęboko w terytorium ZSRR co spowodowało rozciągnięcie linii zaopatrzeniowych.
- Atak niemiecki został powstrzymany głównie przez warunki pogodowe:
 - ✓ ulewne deszcze jesienne zamieniły drogi bite w grzęzawiska błota
 - ✓ na początku listopada uderzyła zima do której armia niemiecka nie była przygotowana
- Przesunięto jednostki z Syberii do europejskiej części ZSRR co umożliwiło zatrzymanie frontu na przedpolach Moskwy (30-40 km od stolicy).
- **6 grudnia 1941 r.** Armia Czerwona, dowodzona przez gen. **Georgija Żukowa** przeprowadziła kontruderzenie, które odrzuciło Niemców od Moskwy na prawie 200 km.

3. Obrona Leningradu (dzisiejszy Petersburg) – wrzesień 1941 – styczeń 1944 r. (prawie 900 dni)

- Leningrad był celem natarcia Grupy Armii „Północ” (oprócz Niemców armia fińska). Finowie zaatakowali ZSRR zajmując odebrane wcześniej ziemie, ale nie posunęli się dalej.
- Miasto zostało oblężone. Niemcy postanowili zagłodzić jego mieszkańców. Blokada nie była szczelna. **Przez Jezioro Ładoga** do miasta docierało zaopatrzenie. Drogę tą nazwano „**drogą życia**”.
- Na wiosnę 1942 r. z miasta ewakuowano prawie 0,5 miliona mieszkańców. Pozostali walczyli dalej. Leningrad nie poddał się do 1944 r.; zmarło z głodu około 1 miliona mieszkańców.

4. Działania wojenne w 1942 r.

- **22 czerwca 1942 r. ruszyła druga ofensywa niemiecka na Ukrainie**, której celem było dotarcie do Wołgi, a stamtąd do roponośnych terenów na Kaukazie i do Zagłębia Donieckiego. Hitler chciał:
 - ✓ zdobyć potrzebne mu surowce strategiczne – rudę żelaza, węgiel i ropę naftową,
 - ✓ odciąć Rosjan od tych surowców, co jego zdaniem przyspieszyłoby koniec wojny w ZSRR,
- W ofensywie oprócz wojsk niemieckich brały udział armie Węgier, Chorwacji, Rumunii i Włoch.
- Niemcy i ich sojusznicy dotarli do Wołgi pod miasto **Stalingrad** 17 lipca 1942 r. **Bitwa o to miasto stała się momentem zwrotnym w II wojnie światowej.**

5. Bitwa pod Stalingradem – lipiec 1942 r. – luty 1943 r.

- Walki o te miasto były najcięższymi i najkrwawszymi walkami podczas II wojny światowej.
- W listopadzie 1942 r. ruszyła ofensywa radziecka, której celem było odblokowanie Stalingradu. **6 Armia Polowa gen. Friedricha von Paulusa została okrążona.**
- Brak zaopatrzenia i pomocy zmusił feldmarszałka von Paulusa do kapitulacji 2 lutego 1943 r. (Dzień przed kapitulacją otrzymał nominację). Z 350 tys. armii przeżyło 90 tys. Łącznie państwa osi straciły pod Stalingradem ok. 1,5 miliona żołnierzy.
- **Bitwa pod Stalingradem przekształciła się w radziecką kampanię zimową 1942/1943 r.,** podczas której:
 - ✓ na południu Rosjanie przekroczyli rzekę Doniec, dotarli do Morza Azowskiego, wyzwolili Rostok, Kursk, część Zagłębia Donieckiego.
 - ✓ na północy odblokowano Leningrad

6. Bitwa na Łuku Kurskim 5-11.07.1943 r.

- Ostatni przejaw niemieckiej inicjatywy strategicznej – **operacja „Cytadela”**; jej celem było ponowne dotarcie do linii Wołgi,
- Niemcy zaatakowali 5 lipca w okolicach miasta Kursk. Rosjanie uprzedzeni przez wywiad ściągnęli posiłki dzięki którym ofensywa załamała się.
- Punktem kulminacyjnym była bitwa pod **Prochorówką** (największa bitwa pancerna II wojny światowej). Niemcy przegrali mimo mniejszych strat.
- **Bitwa na Łuku Kurskim przekształciła się w ofensywę Armii Czerwonej – lato – jesień 1943 r.**
 - ✓ pod miejscowością Orzeł siły radzieckie przerwały front i zmusiły Wehrmacht do odwrotu
 - ✓ wyzwolono lewobrzeżną Ukrainę, Kaukaz, zapoczątkowano wyzwolenie Białorusi i prawobrzeżnej Ukrainy, a linię frontu przesunięto na zachód od 300 do 600 km,
 - ✓ zwycięska ofensywa miała olbrzymie znaczenie dla pozycji ZSRR podczas konferencji Wielkiej Trójki w Teheranie (28.11. – 1.12.1943 r.),

7. Stosunek ludności cywilnej do okupanta

- Początkowo wiele ludów zamieszkających ZSRR witało wojska niemieckie jako wyzwolicieli spod komunistycznej władzy. Miano nadzieję na utworzenie niepodległych państw – np. Ukraińcy.
- Niemcy nie wykorzystali sprzyjających okoliczności :
 - ✓ Niemcy na podbitych terenach krajów bałtyckich, Białorusi, Ukrainy, Kaukazu, zgadzali się na powołanie szkolnictwa i sił policyjnych. Nie zgadzano się na utworzenie suwerennych państw.
 - ✓ Polityka wobec Żydów i Polaków była inna – taka sama jak na ziemiach polskich
- Ludność, która chciała walczyć z komunistami tworzyła oddziały, które walczyły u boku Wehrmachtu. Oddziały takie utworzyli Litwini, Łotysze, Estońscy, Tatarzy, Turkmeni, czy Ukraińcy (dywizja Waffen SS „Galizien”)